

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
Sambeta
9, 21 sept.

Ese totu a opt'a di
Pretinlu pentru Austria
pe Jul. Dec. . . . . 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jul.—Dec. unu galbenu.

Nr.
36

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morariloru Nr. 10.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu
III
1867.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA O PASERE.

Paserea frumosica
De ce plangi si totu suspini;
Spune-mi draga aurica
De ce dorulu nu-ti alini?

A ta casa se umbresce
De frumoase, scumpe flori,
Viti'a, ros'a o 'mpletisce
Ca si doue dulci sorori.

Tóte ai cu 'ndestulare
Pentru ce dar' totu suspini,
Pentru ce a ta 'nristare
Nu o uiti, nu o alini?

Vai! tu plangi codrulu celu verde
Unde vieti'a-e serbatori,
Unde tempulu linu se pierde
Ratecindu pre sinu de flori.

Unde draga sorióra
Inganai teneru-ti doru,
Cu o dulce sotíóra
Ce simtiá alu teu amoru.

Plangi tu dupa riulu care
Linu in und'a-i te scaldá,
Candu secretu o sarutare
Radi'a dilei ti-furá.

Plangi tu dulcea libertate
Prin celu codru a sburá,
Candu alu dilei radiu strabate,
Mii de voci a desteptá.

Flórea care se latiesce
Preste négr'a-ti inchisóre,
A ta gele o maresce,
Maresce a ta dorere.

Desteptandu o suvenire
De dulci dile de amoru,
De trecut'a-ti fericire
Si de dile de scumpu doru.

Vai ca tine sorióra
Plangu amaru, suspinu si eu.
Dupa dulcea-mi patrióra,
Buni parinti, si frate-meu.

Amendoi de libertate
Suntemu lipsiti sub estu sóre,
Amendoi fâra dreptate
Suferimu cruda 'nchisóre.

Déca cumva sorióra
Capetá vei libertate,
O te rogu atuncia dara,
Nu uitá pre alu teu frate.

Canta pre unu junc care
In vietí'a-i de doru plina,
A plansu fâra incetare
Neavendu o dí senina.

Dar' ce vediu o sorióra?
Tu pleci fruntea . . . ai muritu,
A ta vietia se strecóra
Priu eterulu infforitu.

Asta-di tu esti liberata
Si cu singuru am remasu,
Câ nu potu de asta data
Sê-ti urmezu pre alu teu pasu!

Ah! de ce nu vii o mórte,
Se mi-primesci ultimu-mi doru,
Aibi mila de a mea sórte,
Vino, eu voiescu se moriu.

Si-alu vietiei plaiu trecundu
Se uitu totu ce-am suferitu,
Dar' d'incolo ajungundu
Fi-voiu óre fericitu?

Veron'a (in arestu) 1865.

J. C. Dragescu.

Angerulu celoru trei nopti.

(Urmare si fino.)

Demanéti'a culcatu in umbr'a viiei Elisei
inaintea Madonei sale de la Cuibulu Porumbi-
tiei, Dante compuse in forma de sonetu o poesia
pre care noi ne incercâmu a o reproduce :

Gloria Madonei sante si pré dulcelui ei ffu!
Neci candu Roma, Neapolea, ei asemeni n'oru sê aiba,
Peste faci'a ei de céra maejestósa si suava
Luminéza carmeni tainiei c'unu focu dulce purpuríu!

Eu am pus'o in firida-i colo 'n murulu ce iubimu,
Ornaminte pretíose faci'a ei infrumsetiéza,
Si Isusu pre a sale bracie, suridiendu adormitéza
Si cu gratie reposa fruntea sa de Cheruvimu.

Hain'a sa e de brocata cu frumóse floricele
Si-alu ei velu tiesutu cu auru, semenatu cu mii de stele!
Oh! este alu mieu tesauru! nestimatu dumnediescu.

Câci am pusu cu abundantia preste fruntea sa rubine,
Ér' in locu de peru furat'am dóue bucle de la tine
Beatricea mea frumósa, dulce angerasiu cercescu!

A dóua nópte.

Florentia 128.

Unu cavaleru de o figura lungarétia si
meditativa, portandu pre marginea umerului
stangu indoiturele lungi ale unei mante negre,
si coifatu cu o specie de acoperementu caluga-
rescu cu coda lunga, de culore scarlatina,
radiematu pre manerulu sabiei sale, contemplá
tabloulu unei seri ce se lasá linu preste frumó-
s'a Florentia, asediata pe malulu poeticului seu
Arno.

Fluviulu, curgandu p'ntre buchete de ver-
détia, maná linele sale unde pe sub arcurele
Puntii Vechi. Câte-va cupóle inaltiau cu pietate
virvurele loru catra ceriu; si Castelulu Vechiu
redicandu cu sumetía turnulu seu lungaretiu
si incoronatu, arunca umbrele sale intunecóse
pe fundulu violetu alu inaltîniloru Pistoiei.

„Florentia. dulcea mea patria! dîce junele
cavaleru, in adeveru tu esti singura frumósa; si
cine ar' poté presupune vedicindu-te in lin'a ta
magnificentia, câ din unu minutu pana in cela
laltu, palatiile tale potu deveni totu atâte for-
taretie, piatiile tale totu atâte campuri de ba-
taie, si fíii tei totu atâti inimici incarnati!.....
Puntile incepu a se baricadá; fierulu si flaca-
r'a acoperu simulu teu de granitu! — Zelele re-
suna, armele lucescu; — sangele si foculu voru
colorá apele fluviului teu, pana candu Martine-
l'a furiósa va frange tuciulu seu peste fruntea
ta; câ-ci o sermana Florentia tu porti in simulu
teu resbelulu civilu! . . . . Oh, eu te voiu ajutá
intr'o dí patri'a mea mama! Me voiu luptá cu
ascutísiulu duplu alu sabiei si alu cuventului,
si voiu strivi pre toti ingratiu si sacrilegii carii
te sfasia! . . . . Dara eu nu simtiu inea in mine
putere! cugetarea me revela, evaporéza in vi-
suri . . . Sperandu . . . , ei bine, sperandu sê gus-
tâmu otiulu incantatoriu care ni-lu dâ angerulu
dulce a poesiei!“

Ultimele radie ale sórelui se luptau cu
nóptea.

O leptica bruneta, duse de patru ómeni,
trecu pe din aintea cavalerului, care intrá in
Florenti'a; elu ajunsese deodata cu acésta leptica
sub bolt'a Puntii acoperite, unde licureau deja,
cum dîce Dante undeva, *lumin'a ragusita* a trei
lampe, ce dupa datina se aprindeau acolo.

Perdéua lepticei se deschise, si Dante diari
o dama juna si frumósa, care salutandu-lu cu
surisulu celu mai dulce si celu mai severu totu
deodata, i facu semnu sê se apropie. Elu recu-

noscù in acésta dama pe jun'a Beatrice, din famili'a Portinari, mititic'a si scump'a amica a copilariei sale, pe carea elu, de optu ani acusi o mai uitase; De ora ce famili'a Alighieri si Portinari, lungu tempu amice, se desbinara prin o lupta a carei scopu erá Domnirea uneia din partide. La acésta uitare mai adause inca si absentia familii Portinari, care s'a fostu retrasu la Pisa de siese ani, si numa' de dóua díle reintornase la Florentia.

Dante inaintá cu respectu catra leptica.

„La casa Falco,“ díse Beatricea c'o voce timida si grava.

Si perdéua se lasà repede peste frumós'a ei figura.

Dante sosì la loculiu desemnatu unu patra-riu de ora dupa Beatricea.

In o camera asternuta cu tapete francese si din bolt'a careia atêrná din gur'a unei salamandre o lampa cu trei ramuri de argintu, sie-dea o femeia juna pe unu fotoliu. Fruntea sa, incoronata de unu peru blondu, aveá palorea melancolica a narcisului, palóre care o inaltiau inca azurulu dulce alu ochiloru sei si recentia buzelor sale rosie. Ea rivalisá cu creatiunile celea mai suave ale divinului Giotto, pictorulu-poetu alu angeriloru si alu vergureloru.

Alighieri, condusu pana la pragulu portii de doi betrani, nesce servitori onesti alu caroru peru albise in serviciulu familii Portinari, aparù inaintea acestei june femei.

„Domnule Alighieri, la rogarea mea voesci sê-mi faci unu juramentu?“

„Juru ori care va fi juramentulu ce vei pretinde, nobila dómna,“ díse Dante.

„Multumescu, domnule, pentru nobil'a domniei tale incredere: dara totu-si spiritulu domniei tale póte se va revoltá, candu vei intielege cá acestu juramentu ti-impune de a te retrage, din asta séra chiaru la Sienna, si de a remané tempu de siese luni“ . . .

Dante plecà capulu cu ntristare si supunere, fâra a pronuciá unu cuventu.

„Domni'a ta nici nu intrebi pentru ce?... díse Beatricea. Nici o cestiune, nici o vorba din partea domniei tale, domnule Alighieri, ca se cunoscì motivulu acestui — juramentu care l'ai primitu?... Acest'a e nobilu si sublimu! . . .

— Am juratu.

— Ah! io trebue se-ti-lu spunu in dóue cuvinte acestu motivu: partid'a ghibelina intaritata contra geniului domniei tale, da, Ghibellini; eu am intielesu acést'a, te au insemnatu cu litere de sange pe cartea urei loru, si vietia domniei tale nu mai e sigura in Florentia. Sienna

te onoreza, si in acestu momentu Ghelfii suntu stapanitorii ei.

— Nobilu si forte onestu donna, care ai fostu sor'a copilariei mele, fi binecuventata . . . Te voiu ascultá . . . Dar' permite-mi se ntrebu, cumu am potutu io meritá de a fi consacratu prin gur'a domniei tale cu acestu nume de geniu, care me nfióra ca o corona prea grea pentru fruntea mea.

— Asculta, asié dara, domnule Alighieri. Suntu doi ani, o multíme numerósa se adunà in sal'a cea mare a Palatului Vechiu: noblétia, cetatienimea inalta, doctori, capitani, betrani, si câte-va femei. Io eram langa mama mea. Unu june, investitu cu o toga négra, aparù pe tribuna, si luà cuventulu. Vorbirea lui invetiá intie-pletiunea lui Solomonu cu o gura de douedicei de ani. Mai antâiu trecù sub ochii adunârii unu studiu aprofundatu alu dialectelor Italiani; are-tà diversele nuantie prin cari se confunda unele cu altele, desemnandu gratiele si erorile fia-carui-a din ele, si desvoltandu mediele de a ajunge la o armonia generale, carea le-ar' reuní între sine, si aru da astfelu Italiani o limba italiana, care inca nu o posiede. Ah! ce frumosu erá ju-nele doctoru, candu, inaltiandu-si vocea, probà in o inspiratiune entusiastica, cum din o limba comuna ar' decurge o fericire comuna, si cum astfelu scump'a nóstra Italia, sfasiata de tóte partile ar' poté sperá c'o se reiee frumosulu sceptru de regina a natiuniloru! . . . De acum se sperá cá se va pune capetu acestoru resbele între cetate cu cetate, între familia cu familia; cetatiani aplaudau, betranii redicau manele catra dinsulu, si se aflá o femeia, o mama care dí-ceá ficei sale: „Acestu june este alesu fiic'a mea: Domnedieu se-lu tiená pentru Florentia, ca intr'o dí se puna man'a pe lucrulu care l'a imbraciatu in eugetulu sêu. si sê fia binecuventatu!“ Éta, Dante Alighieri, pentru ce serman'a Beatrice Portinari te-a iubit cu atât'a sanctitate, si voiá se fia bunulu teu angeru, ca sê te padié-sca in calea cea sublima pe care te-a chiamatu Domnedieu, . . . si pentru ce ai fostu primitu in oratoriulu iubitei mele mame, care te-a binecuventatu!

Alighieri atinse unu genunchiu de pamentu, plecà capulu, se redicà usioru, si esí aruncandu o privire, admiratiune si recunoscintia asupra nobilei june, carea ca unu angeru paditoriu veniá se-lu conduce la intrarea acestui drumu teribilu, inse sublimu, care se numesce calea geniului.

Díu'a venitóre Dante ajunse cu sér'a la Sienna.

Nóptea acést'a i-fù iluminata de unu alu doile visu divinu, ca acel'a ce avù in dfilele adolescentiei sale.

Acest'a inca erá angerulu primei visiuni, inse faci'a sa aveá o majestate mai stralucitoria, fâra se inceteze a fi totu atâtu de dulce; o zona ardiatoria luminá peste perulu sêu blondu; bra-ciulu sêu celu dreptu, indreptatu catra ceriu, erá inarmatu cu o sabia inflacaratória; si in ma-n'a stanga tienea lantiulu de margaritarica unei cadelnitie; piciórele sale de ivoriu se rediemau pe unu noru de fumu de tanae, in care sierpuia pe unu cordonu de azuru misticulu Beate, Bea-trice, Beatus.

„Esti tu, dîse poetulu, tu, angerulu poesiei?“

— Eu sum spiritulu filosofiei divine! res-punse augerulu, a carui facia cerésca ca si in prim'a visiune imprumutá trasurile junci Bea-trice Portinari.

A trei'a nópte.

R a v e n ' a 13 . . .

Trei ómeni standu la o parte a drumului, cautau cu unu amestecu de curiositate, de respectu si unu feliu de infiorare dupa o persona de o natura severa, care trecea inctetu pe dina-intea loru. Acestu omu erá investitu cu o toga lunga, cu o caciula rosia pe capu, care lasá se se védia destulu de bine ovalulu lungaretii si tristu alu unei fecie palide, brasdate de linie adânci. Buzele sale albe si subtîri, aveau acea intiparire amara, care o produce despretiulu amestecatu cu dorerea. Ochiu sei cenusî, umbriti de nesce gene din cari se pareau a curge dóue lacrimi, erau stinsi si nemisicati. Elu mergea fâra ca se i se observe pasii sub indoiturile cele vîrtose ale vestmentului sêu.

„Merge cum mergu fantomele, dîse unulu din cei trei ómeni.

— Care-lu cunosce? . . . intrebà unu alu doile. Cátu e de palidu! . . .

— De ce ve mirati? respunse alu treile; nu-lu cunosceți? Este betrânulu Ghibelinu ce s'a re'ntorsu din infernu! . . .

— Dante Alighieri?

— Dante Alighieri!“

Marele poetu disparù dupa dosulu unui muru.

Mediulu noptii suná in turnulu catedralei. In o sala suterana Alighieri venea sê se asiedie la o mésa, pe care ardea o lampa de fieru a carei flacara falfaiá de a supra unoru manuscrip-te. La drépt'a sa poetulu si-redimá cotulu pe unu volumu mare pe a carui invelitura galbena sta scrisu cu litere initiali: INFERNULU.

Alighieri murmurà c'o voce stinsa:

Nu e mai grea dorere ca o suvenire
De dîle frumóse, in nefericire.

Nessun maggior dolore che ricordarsi del tempo felice nella miseria!

Viersuri, cari se afla in cartea a V. a poe-meii sale, dar' cari le facuse pentru sine in un'a din dfilele sale de dorere, cari urmara dupa mor-tea Beatricei. Pentru câ acést'a stea de fericire, dulcea Beatrice, nu planá multu tempu de dest-inulu poetului: ca nu mai erá . . .

Dóue-dieci si unulu de ani se stracurara de la acestu doliu amaru; si religiosulu copilu de la Cuibulu Porumbitici, mandrulu cavaleru pe care jun'a Portinari lu-protegea cu atât'a sanc-titate, erá acelu betranu palidu si morosu des-spre care se dîce câ vine din infernu.

In decursulu acestoru ani lungi si aspri, ce trecura de la mórtea Beatricei, Dante merse in calea pe care l'a transmisu Domnedien candu i-a insuflatu acea schintea ardiatoria care se nu-mesce geniú.

Elu tienuse, dupa cerinti'a impregiurâri-loru sabi'a si condeiulu c'o mana severa si eroi-ca; elu s'a luptatu pedestru, s'a luptatu cala-resce, imbracatu in vesmentulu de poetu, in to-g'a de magistratu; elu a compusu o limba, a creatu o poema! elu erá pentru Itali'a parintele frumosului si alu adeverului . . . si elu fugea sub ventulu esiliului, pentruca nimicu nu tre-buia se lipsésca lui Dante Alighieri.

Elu inchisese Infernulu pe cei blastemati, si mergea acum se bata la pórt'a de focu a Pur-gatoriului, si la portile de auru si de azuru ale Paradisului.

„Virgiliu m'a condusu prin Infernu, si-dî-cca elu; cine va fi noulu meu conducatoriu?“

Visandu cu capulu radiematu pe mana adornâ.

Angerulu seu i-aparù de nou sub trasurile Beatricei. O corona de stele planá peste perulu sêu blondu; nemurirea stralucea in ochii sei ce-rescei; marginile aripeloru sale albe, tivite cu auru, se lasau peste tunic'a sa de zapada ce in-veliá frumosele sale picióre. Asta data cuvintele Beate, Beatrice, Beatus, straluceau pe fruntea an-gerului, scrise cu litere de focu mai luminoase decâtu flacar'a fulgerului.

„Vina!“ dîse Beatricea.

Si ea conduse pe poetu prin regiunile ar-diatorie ale Purgatorului, si p'ntre spiritele mis-tice ale Paradisului.

Si „Comedia Divina“ a fostu.

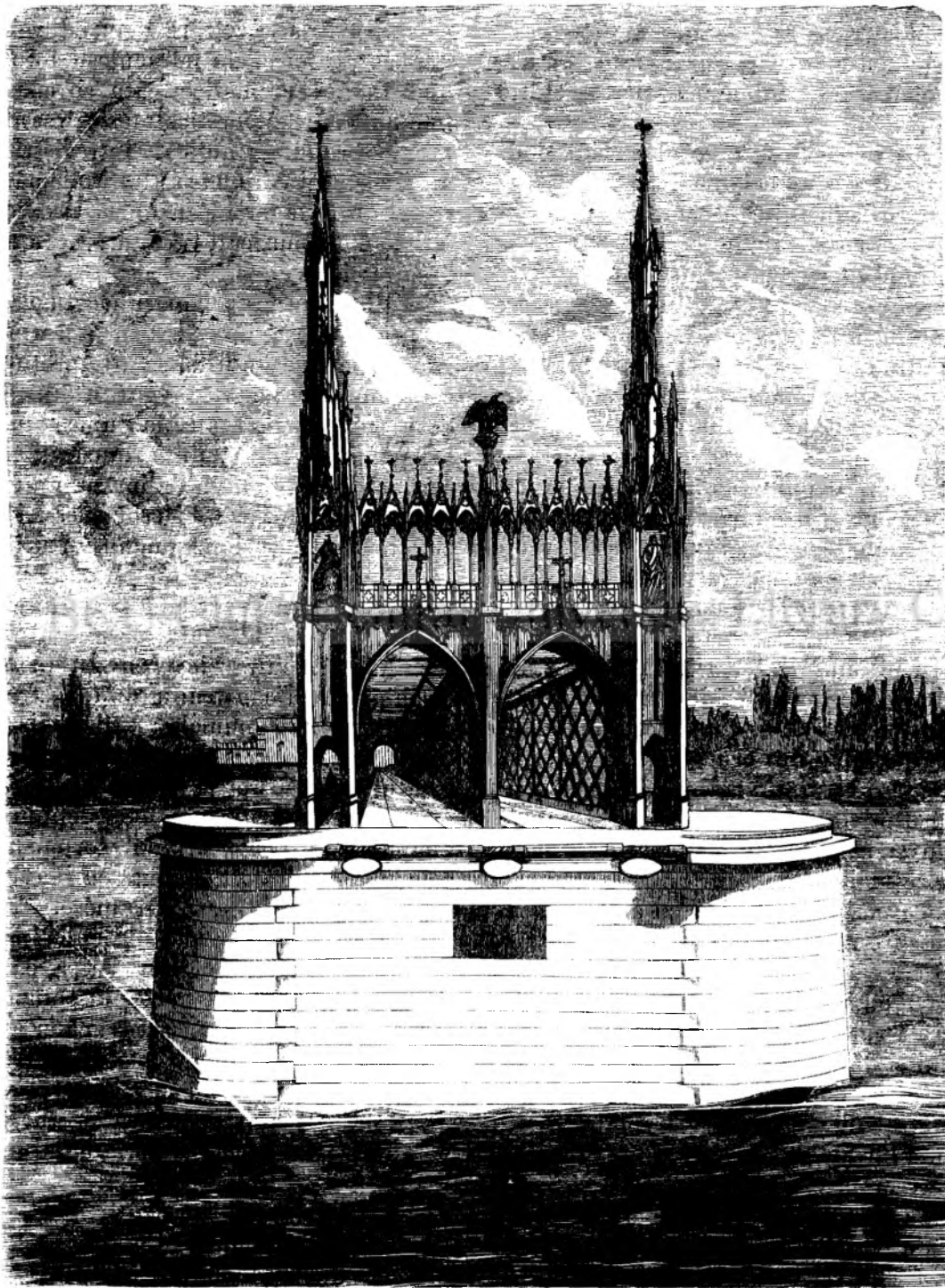
Comunicata de

M. Strajanu.

ARTEA MUSICEI.

Musică înseamnă după definițiunea greacă — de unde devine acestu cuvântu — toate

tórea generală preste toate simțiementele omenești și nici un felu de artă nu-i se poate asemăna. Musică e foarte potinte în omu, pentru

Puntea de peste Rinu langa Kehl.

artele ce tientescu spre cultivarea spiritului (studia humaniora); music'a posedă poterea cea neresistibilă spre mișcarea animei; este domni-

că-i cuprinde totu trupulu, totu sufletulu, toate simțiemintele și cugetele lui; pentru că-i atinge toate fibrele lui atât simțiualu cât și spiritualu.

Natur'a cea mai brutala se simte sguduita din aintea versului ei sonóre, lingusîta de dulceti'a ei. Singura lucrarea-i fizica e nerestabilã, fermecatôte, pentrucã numai din sîmpl'a cuprindere simtiuala se pôte presimti cã aceea tremuratura a nervelor a strabatutu pâna 'n afundîmea cea misterioasa si secereta a sufletului, cã acestu iritamentu a trupului este santîtu prin atingerea cu fundamentulu esistintiei nôstre.

Cine si-a indreptatu dupa placu simtiemintele cele mai fragede, cele mai potinte si cele mai secrete a sufletului — amagite afara de musica, cine si-a vediatu, de lucirea ei murgie, luminate afundîmele cele necunoscute ale animei, desceptandu-se spre consciintia visatóre; cine a vediatu in joculu acestu unduosu a sufletului inaltindu-se presimtiemintele, contemplatiunile si ideile abime, ca spirite conducátore; cine scie in fine cã presinti'a nôstra n'ar fi perfecta, deca nu-o ar' intregi lumea tonurilor: acela pricepe pre deplinu, cã bucuri'a simtiuala fugitiva in joculu de tonuri ne descépta si ne face atênti, numai ca sê ne insufletiesca simtiemintele mai fragedu, mai miscatu, — ca sê ne civilizeze si sê ne faca fertilu fundamentulu celu mai intimu alu animei, — ca sê deschida spiritului nostru presimtiurile cele mai inalte a unei lumi ideale, nôue, nevedibile, a unei priviri nôue a esistintiei nôstre. Poterea ei dominátore pôte redicã pre omu din crudîme, fragedîme si starpiciune la o esistintia mai fericita, mai umana, mai susceptivera, ne pôte indreptã si imblândi simtiulu si caracterulu nostru, a ne inaltia la ideile cele mai inalte si curatu umane si a ne implé anim'a nôstra cu amóre, cu adeverata pôtere activa spre totu binele si fapte nobile.

Popórele cele vechi a resaritului inca din anticitate au cunoscutu insusirile musiceii, in flinti'a cea fermecatóre a supra partii spirituale a omului si din tempurile cele mai vechi — pana unde afara de testamentulu vechiu neci o istoria nu strabate, — si dupa scrutatorii naturali, deodata cu limb'a omenesca, s'a inceputu si desvoltarea musiceii.

Music'a pertraptata sciintificu, organizata si intemeiata pe fundamentu artisticu, — se datéza de la Elenii cei vechi. Boethius si alti artisti musicali ne descopere, cã Terpandor si Polymnestus inca cu 700-ani ainte de Cristosu a pusu basea artistica la musica, ei au sistemisatu music'a pe 7 tonuri gardinali, de cari ne folosimu si noi; ei au impartitu tote tonurile in doue parti principale: in scar'a tonaria dura, care ei o anotase cu numele de „octavu lydik.“ si in sca-

r'a tonaria minora, ce o numeau de „octavu hypodorik.“

Sub Pytagor'a apoi (540 ani a. Cr.) s'au intregitu fôrte multu teori'a musicale; prin agerimea mintii sale au aflatu in music'a tonaria tertiuu mare si micu, formandu apoi scar'a tonaria normala la cele 12 tonuri dure, reconstruindu intr' unu modu miraculosu totu felulu de tonuri atâtu cromaticce cãtu si enarmonice, si tôte impartirile teoretice musicali se afla cu acuratetie scrupuloasa indicate in registrulu notariu alu artistului Alipius si alui Ptolomãus.

Sub Pytagor'a s'au adusu la deplinitate instrumentele musicali precum: Lyra, Citera, Arfa si altele.

Elenii au fostu poporululu celu d'antãiu, cari cu propasirea si inflorirea in literatura si artele frumosa a priceputu si sciutu pretiuu de osebi artea musicala; ei au pregatitu din fundamentu calea spre virtuositate la lumea moderna, — ma pe unele instrumente musicali precum in clarinete si totufeliulu de instrumente cu corde inea sub Dyonisius si Mesomedes ajunsere la o culminatiune, ce se poté numi virtuositate.

Pana pe tempulu lui Pytagor'a n'a fostu despartita music'a instrumentala de cea vocala; atuncea inse a cascigatu premiulu primu de la joculu pythicu music'a curatu instrumentala. Archimede au construitu unu instrumentu cu claviatura sub numele: „Magadis,“ care intregindu-se prin Ktesibius au devenitu instrumentu de placere la imperatorii romani; de la acestu instrumentu — deplinindu-se cu tempu — se trage orgulu, fortepianulu, phisarmonia si alte instrumente cu claviatura.

Precum in alte arte frumose asié si in musica neau de obligatu multu Elenii. Insemnatatea lor pentru noi nu stã intr' aceea, cã dóra near fi lasatu opuri musicali de insemnatate — ce n'au fostu — fara intr' aceea: cã ei au creatu si condusu spre desvoltare tote formele musicale; pentru-cã ei au aflatu in acésta privintia singur'a drépta cale; pentru-cã ei au pusu adeveratulu fundamentu spre deplinitatea mai inalta.

Cu apunerea anticitãtii cu intratu unu tempu lungu de murgitu in care s'au adunatu tôte poterile, si in acestu periodu de 1000 de ani, au atrasu cultulu Cristianu totu mustulu musicalu de la poporele botezate, si l'au destilatu in normulu artisticu greco-romanu.

In tempulu crescatãtii a fostu tier'a ceadintãia musicala Italia, apoi Anglita si imperiulu lui Carolu celu mare, in care si avura artea musicale protectorulu celu mai mare.

În ambele secole prime au înflorit arta musicală deosebi în mănăstirea din S. Gallen. Pe același timp s'au înmulțit cartea canonică bisericească prin Gregorie cel mare cu 600 de cântări, cari numai decâtu s'au lăsat în toată Europa catolică și si-a aflat aplicatoriu în italianul Guido de Arezzo. Acesta calugăru a scris o notă, a înlesnit metoda musicală și a dat impulsul principal pentru pregătirea secolului venitor.

(Va urmă.)

Stefanu Galea.

SUVENIRI DE CALETORIA.

VI.

(O societate interesantă, — o jună tristă, — istoria Carolinei, — la granția, — puntea de la Kehl, — Strasburg, — societate nouă, — unu englesu fumătoriu, — conductorii franceși, — regiuni nouă, — două coriuri — Paris.)

A trei'ă dî desu de demanția plecaramu către Strasburg și Paris.

Societatea cu care caletoriamu era pre interesantă. Ea se compunea din o familie din Württemberg, și numeră șese însi. Tat'ă, mam'ă, fiu, fiică, sor'ă acesteia o nevastă și tinerul ei barbatu. Erau foarte amicabili. Numai decâtu ne facuram cunoscuți și tempulu s'boră între convorbiri petrecătoare. Numai un'ă nu era vesela numai un'ă nu suridea cu noi. Copil'ă tîneră. Numai fati'ă ei îmbracase vestimentul tristării, — numai fruntea ei era acoperită de nori întunecoși, — numai gurii ei făcuseră votul tăcerii, — numai sinul ei scotea neconținut la suspine, — și numai ochii ei străluceau de lacrimi.

Me uitam cu multă compatimire la dîns'ă. Era atîtu de frumoasă în pusețiunea ast'ă tristă! Perulu ei stufos castaniu și crețiu adumbrea fati'ă-i fragedă și blondina, ce o ascundea în mîștilele sale mîni; tali'ă-i maiestetică fu acoperită de către invidi'ă unui vestimentu de doilie; pe buzdîiele ei purpurine residea o tristă veseleală; ochii ei rateceau prin aeru de parte, departe, la unu — momentu.

Frate-seu mi-povestî istoria ei.

Carolina — numele ei — era o feta foarte vială. Pe buzdîiele ei se nasceau totu surisuri, fati'ă-i strălucea totdeauna de voiosă, și fruntea ei era purure senină. Ea era fericită. cea mai fericită în lume. Iubea pe unu june soldatu, dar lu-iubea cu toată cîndărea simțimintelor sale, cu toată puterea animei, — și era totu asemene

iubită. Carolina ajunsese la pragul fericirii eterne. Dîns'ă cununiei se desfîșe. Nu mai lipseau decâtu numai cîinci dîle.

Ursit'ă înse voî altfelu. Cu trei dîle înainte de terminul cununiei în orasiulu loru s'osi unu ofițer prusesc. Mirele Carolinei făcuse cunoscința cu dînsulu. Se detere în vorbe. Prusulu vorbea cu despretiu despre portarea armatei Würtbergiene în batali'ă din anul trecut, și trase la îndoie la viteji'ă acelei țeri mici. Junele mire nu potî să sufere cu recăla aceste batjocure, sangele i sarî de locu în fatia la audiulu acestor cuvinte, și respinse în termeni foarte categorici insultările burcusiului. Acest'ă deveni furibund și continuă totu mai aspru.

Urmarea certei neplăcute fu unu duelu. Prusulu puscă antîiu, și mirele Carolinei cadîu — mortu.

Cei ce sefî ce va să dîca a iubi sinceru, adevăratu, fără de neci unu interesu particularu, aceia și voru potî întipî dorerea junei copile nenorocite. Bunii ei părinti o temeau de pericolulu înfloratoriu, că ea se va îneca în vârtejulu nebuniei, de aceea o duceau la Paris, ca să se distraga, și să uite, de cumva adevăratu potî uitămă vr'odata în victia ființii ce amu adorată.

Dar era-te sosiramu la Kehl. Suntemu la granția Germaniei. Încă câte-va minute și locomotivulu va s'boră cu noi pe pamentu franceșu. Era maiestos'ă și incantătoare vale a Rinului se estinde înaintea noastră, în mijlocu Rinulu gloriosu curge încetu, ca și candu ar fi falsu că dînsulu desparte două elemente atîtu de puternice și culte.

A supra Rinului conduce o punte pompoasă de feru. Acest'ă punte e unulu dintre cele mai grandioase opuri ale secolului presinte. Acest'ă punte — precum și ilustrațiunea din nrulu de acumă arăta — afara de grandiositatea sa, e făcută cu multu gustu și simțiu esteticu. Lungimea-i e de 235 metres franceșe.

Abi trecem puntea, sosim la Strasburg. Aice se întempla schimbarea vagonelor. Dîseram remasu bunu familiei din Württemberg și ne coboriram. Era pasiram mai antîiu pe pamentu franceșu. Anim'ă-mi palpită mai ferbinte și me simțeam ôresi-cum alteratu în simțimintele mele. Din visările mele înse me tređî o voce :

— Monsieur! Si 'l vous plait.

— Poftim!

— Arăta-mi pasportulu.

I-lu arătai. Elu se uită puțințel întru' insulu, apoi dîse :

— Bien, merci!

Monsieur; s' il vous plait; merci, — sunt cuvintele ce le audi mai adese ori in Erancia.

Intrebaramu de unu conductoru, câtu tempu avemu sê stâmu aci? Elu ni respunse, câ potemu sê plecâmu indata, séu numai peste două ore. Noi preferiramu a remané spre a poté face o preambulare scurta in orasiulu Strasburg.

Acolo inse nu sunt multe de vedutu. Raritatea cea mai remarcabila e beserie'a cea grandioasa, care precum sê dîce e multu mai innalta decâtu beserie'a Stlui Stefanu din Viena. Unu architectu pôte sê-si face studii fôrte interesante la privirea acestei edificâri colosale. In câtu privește orasiulu, e vechiu, inca pe tempulu Romaniloru a fostu cunoscutu sub numele „Argentoratum.“ Mai tardîu de demultu a fostu capitala Elsasului de josu, si unulu dintre cele mai insemnate orasie germane, inse la anulu 1681 — in urmareea pacci de la Ryswieu — trecù in posesiunea francesiloru. De atunce Francia se nisuesce prin tôte midilócele a desnationalisá pe germanii carii se afla in Elsas si in specialu in Strasburg, — si in privintia acést'a se si potu vedé rezultate grandiose. De alta parte guvernulu francesu inca din anii cei d'antâi incepù a fortificá Strasburgulu necontentitu, asié incâtu astadi acést'a cetate de la granitia ocupa loculu alu treile intre forteretiile Franciei, si are 80,000 de locuitori.

Dupa petrecere de două ore plecaramu contra Paris. In Francia inse vagónele de a două clasa nu sunt atâtu de comóde ca cele de pe la noi, si asié furamu siliti a ne scóte bilete pentru clas'a antâia. Sórtea de asta-data nu ni favorì. Doue dame si unu barbatu din Hollandia, doi englesi din America si unu june din Kopenhagen erau sotii nostri. Damele aveau unu aspectu fôrte aristocraticu, barbatulu ce erá cu ele tacea, englesii dormiau, ér junele din Kopenhagen standu in picioare se uitá necontentitu prin ferésta afara, cu tóte câ pe acolo nu potea sê védia nescari locuri interesante si romantice, decâtu numai unu siesu monotonu dar roditoria.

Va sê dîca tempulu trecea fôrte incetu. Si ast'a tienù mai multu de patru ore. Trasur'a sborá repede ca ventulu, nicairi nu statea mai multu decâtu unu minutu séu două, incâtu nu ne poturamu coborí delocu ca sê mancâmu ceva. Eramu flamendi, ni e erá somnu, si-apoi nu poteamu fumá, câ-ci eramu cu dame.

Intr' aceste unulu dintre americanii nostri se tredí din somnu, si numai decâtu aprinse o sugare. Damele indata ce observara acést'a.

incepura a tusi, si si-puneau basmê'u la nasu. Americanulu nu se pré confundá, si peste vro cinci minute le intrebá :

— Damele mele, poteti suferi fumulu de sugare?

— Nu scimu, — respunse un'a cu disprețiu, — câ-ci inaintea nóstra nimene n'a fumatu inca.

— Asié dara — observá englesulu — eu voi fi norocosulu carele vi voi procurá o idea despre mirosulu fumului de sugare.

Si cu aceste fumá mai departe.

In fine dupa médiadi pe la cinci ore conductorulu se indurá de noi, si trasur'a se oprì pe diece minute. Chiar destule pentru ca sê gusti ceva si sê platesci vr'o patru franci. Ni ceruramu altu cupeu. Atunce esperiamu, câ conductorii de pe la noi sunt angeri in asemenea cu conductorii francesi. Ni murmurá iute câte-va cuvinte, din cari numai atâtu poturamu pricepe. câ „nu se poté,“ si alergá mai departe strigandu: „Depechez vous! Depechez vous!“ Apoi fluera. Trasur'a incepù sê pornéseca. N'aveamu incatrâu, ne suiramu érași in cupeulu de mai nainte. Spre norocirea nóstra damele nóstre superbe nu mai erau acolo. Englesulu fumatoriu siedea suridiendu intr' unu cotu si ni dîce :

— Le-am fumatu de-ací.

Panoram'a se schimbá éra. Regiunea devinea din ce in ce mai frumoasa. Ici o vale placuta cu holde frumoase, cu campii verdi atragea atentiunea nóstra. — colo unu dealu acoperitu de arbori ne facea sê admirâmu frumsétia naturei. — mai apoi vedeamu felurite fabrice langa cari sierpuiá unu riu mitutelu, — acusi drumulu ne conducea intre munti, prin tuneluri, unde nu poteamu sê facemu altu ceva decâtu sê anumerâmu minutele câte treceau orbecandu prin ele.

Dar éca sórele apuse. Sosì murgulu serei. Acusi va fi intunerecu. Din departare milióne de lumine strabatu pana la ochii nostri. Ce felu? Doue ceriuri sunt aice? Séu diumetatea steleloru se coborì pe pamentu? Ba. Ci numai suntemu aprópe de Paris. Locomotivulu fluera necontentitu. Óspetii se pregatescu de a se poté coborí.

Dar ce e ast'a? De o diumetate de óra totu vedemu lampele, de atunce totu venimu ca fulgerulu, si totusi nu mai sosiramu.

Rabdare! Inca câte-va minute! Éca-te, ne opriramu. In fine suntemu la Paris.

Iosifu Vulcanu.

O s^{er}a in Clusiu.

(Estrasu din o epistola privata)

Iubite amice!

Calctorindu ac^u de 5 septemane, n'am potutu urmari cu atentiune cuprinsulu „Familiei“, din cauza c^u am amblatu si prin locuri pre unde neci uniculu diurnalu beletristicu, ce avemu toti romanii, n'au strabatutu inca, si asi^c nu sciu d^eca ti-au impartesitu cine-va ce-va despre decursulu adun^{ar}ii generale de estu tempu alu Asoc. tran^e. Nu-mi vei lu^a dara in nume de reu, d^eca si cam tardforu ti-voiu comunic^a urmatoriele :

Este de comunu cunoscutu, c^u romanii pentru neaseptatele intempl^{ar}i din tempulu mai de curendu trecut, sunt mai pretotindene cu totulu desgustati, si asi^c se d^a cu socotela, c^u adunarea asoc. la Clusiu va fi putinu cercetata. Cu t^ote aceste frumosulu numeru alu publiculu ce acurse din t^ote p^{ar}tile dovedⁱ destulu de ch^{iar}u viulu interesu ce au romanii contra literatura si cultura ch^{iar}u si candu se afla in impregiur^{ar}ile cele mai nefavorit^{or}ic. Domineca, la 25 aug., vechiulu pamentu romanu, Clusiu, er^a salutat^u de multi nepoti ai gloriosiloru domnitoru a aceloru locuri, pre cari vitregimea temporiloru intru at^{at}'a le-au schimbatu -- c^utu strabunulu reⁿviatu abi^e le-ar' mai recun^osce . . .

Er^a, in aceea-si dⁱ, de cu sera candu sosⁱ si io. Mi-este cu nepotintia a-ti descrie ce impressiune a facutu a supra animei mele caletor'a pana la Clusiu si aspectulu acestui locu pre care nu-lu vediusem de c^utu odata, in fraged' a mea copilaria. Cuvintele sunt pre defectu^os^e, pre lenn^os^e -- cum dicea unu celebru scriitoru nentiescu -- pentru a pot^e esprime cu destula precisiune simtimentele ce inunda c^utu odata anim'a omen^esca.

Veniam din Blasiu, loculu unde am petrecutu o parte insemnata din vi^oti'a mea, unde am iavetiatu mai ant^{ai}u a cun^osce faptele nemoritoriloru nostri barbati, unde am invetiatu mai de apr^ope a-mi iubi si pretiui natiunea, unde dupa despartire indelungata reafai cu multa placere pre c^utu-va dintre bunii mei profesori si cunoscuti, unde mai totu loculu are ce-va suvenire din dulce-amarulu trecut alu copilariei mele. Veniam despartindu me de nemoritoriulu parinte alu poporulu romanu, carui-a asta-di t^ota anim'a romana i consantiesce lacrimi de dorere si alu carui graiu parintescu si romanescu resuna si acum in anim'a mea. Veniam, iubite amice, din loculu celu mai placutu ce-lu am in patri'a mea, veniam de la aspectulu campului libert^{at}ii si trecc^{am} preste camp'ia Tardii! Domnedieule, c^utu de mare este cuprinsulu acestoru cuvinte! c^utu sperantie dulci resucitate prin unu nume si c^utu idei sublime nimicite prin altulu! . . . Ore existe sufletu de romanu care se cun^osce pre sine, si care s^e nu fia petrunsu la audiulu acestoru nume?!

Ci unde ratecescu eu? Incepu a-ti serie despre adunarea din Clusiu a Asoc. si inca-su pre drumu. I^erta-mi ac^{est}'a ratecire! D^omn^e! despre c^utu lucruri asi^u vre s^e-ti vorbescu deodata de s'ar' pot^e. Vre-re-asiu s^e-ti spunu c^utu dorere am sim^{it}u vedindu, c^u mai pretotindene pre unde am amblatu nu affi aceea ce ai dorⁱ s^e affi intre romani : o vi^oti^a mai intima, mai armoni^osa, mai cordiala; vre-re-asiu s^e-ti amintescu de intrigele altora, ci me tenu c^u me voiu abate pre tare de la scopulu acestei epistole, si asi^e caut^a s^e-mi recercu firulu.

Dupa finirea servitiului divinu membri asociatiunei se intrunira la siedintia in sal'a redutului. C^utiva

magnati unguri, intre cari si comisariulu reg. P^echy, inca se infat^{is}iera, dame putiene. (Decursulu siedintieru se pot^e cetⁱ mai pe largu in nrii trecuti. Red.)

S^{er}'a unu numeru insemnatu de domni si o cununa frum^osa de dame se intrunira la Esc. Sa dlu Lad. V. Popp la una petrecere de casa, care a duratu pana dupa miediulu noptii. A d^ou'a dⁱ marti, adunarea si-continua lucrurile sale si s^{er}'a urm^a concertulu anunciatu, despre care voi^{am} proprie s^e-ti scriu.

Pre la 7 ore, pre candu er^a anunciatu inceputulu concertulu, vedeai publiculu adunandu-se la frumosulu teatru magiaru, loculu tineriei concertulu, care pre langa t^ota spatiositatea sa totu-si nu pot^e cuprinde pre toti doritorii de a asist^a la acesta productiune, in c^utu multi au trebuit s^e reⁿtorca a casa ne mai aflandu-se neci unu locu necuprinsu. Tarc anevoia capetai si io unu biletu pentru unu locu de unde se potea ved^e totu publiculu. Indata ce me facui cunoscutu cu vecinatatea mea si affai cu placere in stang'a pre o iubita consangena si in drept'a pre unu doritu amicu, mi-si incepui revist'a mea. Aruncandu ochii in giuru mi-i oprⁱ la unu siru de loge ocupate de grupe frum^ose de barbati romani destinsi, matr^one romane si domnisiorele incantatorie. Intr' unu locu erau Esc. L. V. Popp si fam. intr' altele : d. Vasiciu si fam., dlu Macelariu si fam., dlu si domn'a Romanu de la Oradea-Mare, dlu si dn'a Majoru, domnisiorele Orbonasiu, domnisiorele Julia Galu, Victoria Folovicu, Linca Muresianu, Ida Ratiu, Lisa Olah, Maria Janki, Rosalia Popu si altele.

Mi intorsei privirea mai incolo si varietatea delectatoria ce infat^{is}ia publiculu coadunatu, -- ici : maiestatic'a uniforma besericesca, colo : grupe de juni. si ori in catrau ti-inverteai ochii : fiintie dragalasia, tramise din ceru pre pamentu ca s^e indulc^esca amaretii-nile vietii omenesci, cari semenau cu totu at^{ate} flori alese a caroru nume nu l'ar' sci spune numai unu botanicu care a facutu esperintie prin tote acele tienuturi in cari crescu aceste fiintie fericit^{or}ic, cari se intrunira acⁱ spre a form^a cunun'a maretia de a carei vedere neci anim'a de pietra s^e nu pot^a reman^e nemiscata, -- intru at^{at}'a me farmecara c^utu mi-uitasem, c^u me aff^{am} in teatrulu magiaru din Clusiu, si me credeam radiatu in un'a din acele regiuni de fericire, de cari at^{at}'a vis^eza poetii f^{ar}a de a o pot^e canduva ajunge, dec^utu numai in visu, si de la care mi-atrase atentiunea numai sunetulu bandei militari care inton^a: uvertur'a din „venatoriulu farmecatoriu“ (Freischütz) de Weber K. M.

Dupa ac^{est}a piesa apar^u tenerulu studinte d. N. Trandafirescu, care esecut^a cu multa precisiune si intre repet^{it}'a manifestatiune de placere din partea publiculu : „concertu pre violina“ de Beriot. Urm^a apoi gimnastistulu abs. din Blasiu d. Ludovicu Ciato care dechiam^a poesⁱa de Andr. Muresianu : „Glasulu unui romanu“ cu at^{at}'a arte oratorica si cu at^{at}'a focu naturalu, in c^utu er^a intreruptu mai la fia-care strofa prin entusiasticele aplause a le publiculu. Cu deosebire candu resunara cuvintele :

„S^e spuna Retezatulu, acelu asilu de pace,

De-a fostu romanulu trandavu in tempuri de nevoi.“

Ch^{iar}u la mediulu strofei aplausele fura at^{at}u de sgomotose si prelungite, c^utu numai dupa c^utu-va momente si-pot^e oratorele continua firulu.

Finindu-se freneticile aplause intre cari fu inchiaata acesta dechiamatiune se fece lenisce pre c^utu-va minute, candu deodata se esc^a unu murmuru intre pu-

blicu, ochii tuturor erau atinți spre scena, aplausele, eschiamările de „sê traiesca“ incepura a cresce, din loge sborau cunune si buchete de flori, pre scena inaintă spre publicu incantatori'a domnisióra Isabella Vasiciu si esecută „ari'a mare“ din oper'a „Atila“ de Verdi acompaniata de band'a militara spre deplin'a multiamire a publicului.

Èra urmă putiena pauza si murmurulu, aplausele si ploia de cunune si de buchete de flori se rennoira cu mai multa taría ca mai innainte, precandu se ivi nobila si gratios'a domnisióra Aurelia Popp (fii'a Esc. S. L. V. Popp.) a carei infatiosiare majestatica fu salutata din partea publicului cu atât'a placere si cu atât'a caldura, câtu ar' fi invidiat'o ori care artista de renume europénu. Prestatiunea domnitiei Aureli'a intreacă tota asceptarea; ea esecută pre pianoforte frumos'a piesa: „Carnevalu de Bucuresci“ cu atât'a indemanare si usioretate si atât'u de bine, câtu publiculu remase cu totulu incantatu dandu-i tributulu sêu de necunoscentia prin cele mai viforose eschiamări de bucuria.

Si cu acést'a se finí partea 1-a a concertului si dupa o scurta pauza urmă partea a dou'a, care se incepú prin: „Variatiuni pe clarinetu“ esecutate de band'a militara. Dup' aceea aparú éra domnisiór'a Isabel'a Vasiciu, dara acum pentru ca sê incante publiculu cu dulceti'a tonului seu aretata in „Ariele romane“ esecutate in duetu cu d. Mihailu Ferliescu. Si intr' adeveru, de ar' fi cantatu câte si mai câte „opere“, n'ar' fi facutu asupr'a publicului impresiunea, ce au facut'o ariele: „Multu pareau frumose . . .“ si: „De-asiiu fi iubit'o . . .“ prin acaroru esecutare artistica domnisiór'a Isabella a datu dovéda despre tonulu sêu puternicu, elasticu, limpede si dulce.

Dupa acést'a piesa, din care la rogarea publicului prea stimat'a domnitia avú gratia a repeti o parte, urmă: „fantasi'a de concertu“ din oper'a „Troubadour“ de A. Goria esecutate de d. Aurelia Popp totu cu asemenea succesu ca cea de mai innainte, apoi: „Overture“ din oper'a „Dinorah“ de Meyerbeer esecut de d. Isabella Vasiciu, „Fantasia“ din „Lucia“ de Weisz esecut. pre violina de d. N. Trandafirescu si in fine „Mersulu lui Mihai“ esecutatu de band'a militara, care inca la dorinti'a publicului fu repetitu si cu acést'a se incheia concertulu, a carui cununa si splendore au fostu fâra indoiela domnisiórele Aurelia Popp si Isabella Vasiciu. Publiculu se departá multiamitu si incantatu si credu cá va pastrá inca multu tempu suvenirca acelei seri placute.

Dîu'a urmatoria pornisera acum cei mai multi catra casa. Joi demaneti'a porní si eu mai încóce multiamitu si pentru acea parte buna ce o are tienerea adun. gen. in totu anulu intr' altu locu: cá m'am potutu intelni cu atât'i amici, cá am potutu cunósce si in persona pre multi pre cari numai din nume i cunosceam, cá am mai potutu vedé odata atât'i romani la olalta a le caroru staruintie sê le binecuvinte si ale caroru dorintie sê le implinesca Domnedieu!

Primesce salutarea fratiésca a amicului teu

G.

Statutele societatii academice romane.

Art. I. Societatea Litearia romana, convocata in Bucuresci prin decretulu Domnescu din 2 iuniu 1867 nro 5041 se constituie in puterea art. X. din regula-

mentulu provisoriu din aprile 1866 in societate academica romana cu scopu de a lucrá la inaintarea literoloru si a sciintieloru intre Romani.

Art. II. Societatea academica romana este si remane corpu independente in lucrarile sale de orice natura. Ea singura se constituie; ea-si administra fondurila ce le are etc.

Art. III. Acést'a societate se imparte in trei sectiuni: a. Sectiunea literaria-filologica; b. Sectiunea istorica-archeologica; c. Sectiunea sciintieloru naturale.

Art. IV. Atributiunile si indatoririle acestei societati se specifica in modulu urmatoriu: a. Sectiunea literaria se ocupa cu diversele cestiuni filologice, destinate a cultivá, a curatí, a regulá, a inavutí si a perfectiuná limb'a romana; organizeza misiuni lexicografice pentru compunerea unui dictionariu romanu, catu se póte mai completu si mai ratiunалу, asie in catu se póta fi dreptariulu limbei; incurageza si premieza opuri filologice si altele de valóre literaria. b. Sectiunea istorica culege veruce documinte importante din tierile romane sêu din strainetate atingatorie de istori'a romaniloru, organizeza misiuni pentru asemeni lucrari, ica initiativa pentru esplorarea tieriloru romane din punctulu de vedere archeologicu; pune la concursu si premieza opurile istorice, ce se cuvine a le popularisá intre romani. c. Sectiunea sciintieloru naturale se ocupa cu esplorarea tieriloru romane in respectulu geograficu, geognosticu si fisiograficu; cu organizarea de misiuni pentru asemeni lucrari, precum si cu incuragearea si premiarea opuriloru relative la cunoscenti'a tieriloru romane.

Art. V. Membrii societatii academice romane suntu sêu actuali sêu onorari.

Art. VI. Membrii actuali nu potu fi decátu romani cunoscuti prin opurile sale literarie si scientifice si cari totu odata se bucura de o vietia respectabila. Ei sunt pe vietia si nu potu fi eschisi ce câtu in casuri grave si dupa decisiunea motivata de dóuc treimi ($\frac{2}{3}$) din membrii actuali presinti.

Art. VII. Membrii actuali au dreptu si datoria de a participá cu votu decisivu, atâtu in siedintiele sectiuniloru respective, câtu si in adunarile generali ale societatii.

Art. VIII. Membrii convocati din initiativ'a guvernului Romaniei se considera ipso facto ca membrii actuali ai societatii academice romane. Societatea inse este in dreptu de a si-imultí dupa impregiurari numerulu membriloru sei actuali. Ei se voru luá cu respectu la specialitati din tóte partile locuite de romani.

Art. IX. Membrii onorari se numescu de societate atâtu dintre romani câtu si dintre straini. Ei sunt sêu numai onorari, sêu corespondinti sêu donatori. a. Membrii numai onorari se numescu dintre barbati de litere si de sciintie, cari prin opurile sale ar' aduce servitie societatii. b. Membrii corespondinti se numescu dintre barbati de specialitate cari se insarcina a face servitie societatii. c. Membrii donatori sunt cei ce voru contribuí celu pucinu o mie de galbini in bani sêu unu fondu la scopulu societatii. Numele donatoriloru si sumele ce le voru da se voru trece in cartea de auru si se voru publicá in fia care anu in anele societatii.

Art. X. Membrii onorari au dreptulu de a asiste cu votu consultativu la siedintiele societatii.

Art. XI. Spre a poté fi membru actualu alu societatii academice romane, se cere a fi prezentatu celu pucinu de doi dintre membrii alegatori si a da in scri-

su, că primesce afaceri parte intru o sectiune anume si se supune statutelor societatii. Alesulu trebuie se intrunésca dóue treimi ($\frac{2}{3}$) din voturile alegatoriloru presinti. Membrii onorari inse se alegu de societate cu majoritate de voturi in urm'a propunerii unui membru actualu.

Art. XII. Numirea fiacarui membru actualu séu onorariu se face prin diploma data in numele societatii subserisa de presiedintele si de secretariulu societatii si munita cu sigilulu ei.

Art. XIII. Societatea academica romana se intrunésece in fiacare anu la 1-ma augustu in palatulu universitatii din Bucuresci si tiene pana la 15 septemvre unu síru de siedintie atátu in sectiuni câtu si generali. Siedintiele atátu cele generali câtu si ale sectiuniloru voru fi parte publice, parte private, precum se voru regulá de catra societate.

Art. XIV. Pentru ca societatea se póta tiené adunare generale, se cere majoritatea membriloru actuali. De aseminca la siedintiele de sectiuni se cere majoritatea membriloru din sectiunea respectiva. In ambe casurile, pentru ca conclusele sê fia valide, se cere majoritatea membriloru presinti.

Art. XV. Societatea academica romana are unu presiedinte, unu vicepresiedinte si unu secretariu, cari se alegu de adunarea generala. Fiacare sectiune si-alege aseminca câte unu vice presiedinte, si câte unu secretariu din sinulu séu. Functiunea presiedintiloru a vicepresiedintiloru si a secretariloru este anuala.

Art. XVI. Presiedintii de sectiuni diregu lucrările, ce sunt la ordinea dílei in sectiunile loru. Secretariii ajutati de personalulu cancelariei redigu procesele verbali ale fiacarei siedintie, care se trecu intr'unu codice generale; reguléza lucrările preparatória pentru discusiuni; priveghiaza tiparirea diverselor lucrari; tienu registrulu de presintia a membriloru sectiunei respective; facu reportulu anualu despre lucrările sectiunei sale si contrasemnéza tóte actele subserise de presiedinti.

Art. XVII. Fiacare sectiune va publicá anele sale intr'o revista periodica anume organisata, care va fi sub redactiunea secretariului respectivu.

Art. XVIII. Dispositiunile cele mai insemnate precum: numirea diverselor misiuni, apretierea si remunerarea diverselor lucrari, decernerca de premie si altele de importantia insemnatoria clasificate de presiedintii senctiuniloru se voru decide de societatea intréga intrunita prin doue treimi ($\frac{2}{3}$) din voturile membriloru presinti.

Art. XIX. Societatea si-face tóte regulamintele sale speciale.

Art. XX. Presiedintele séu vicepresiedintele si secretariulu societatii dinpreuna cu alti doi membrii alesi de societate constituiescu organulu reprezentativu alu societatii sub numirea de „delegatiunea societatii academice.“ Atributiunile acestui organu se voru specificá intr'unu regulamentu alu societatii.

Art. XXI. Societatea are unu personalu accesoriu pentru cancelari'a sa. Acestu personalu se compune din: a. Unu cassariu. b. Unu comptabilu. c. Mai multi scriitori. d. servitori. Numerulu si salariiele acestora se ficséza prin budgetu. Indatoririle loru se voru specificá de societate.

Art. XXII. Cassariulu si comptabilulu se numescu dupa propunerea presiedintelui de societate cu dóue treimi ($\frac{2}{3}$) de voturi, inse cu garanti'a necessária,

éra celalaltu personalu accesoriu se numesce de delegatiunea societatii academice sub responsabilitatea ei.

Art. XXIII. Fondurile societatii se administra de societate prin delegatiunea ei, ai carei membrii suntu solidariu respundietori.

Art. XXIV. Fondurile cu destinatiune speciala se voru intrebuintá mai antaiu dupa voi'a espresa a donatoriloru si apoi si spre urmarirea celorlalte scopuri ale societatii.

Art. XXV. Societatea si-face in totu anulu bugetulu séu. Pentru validitatea bugetului se cere votulu a dóue treimi $\frac{2}{3}$ din numerulu membriloru presinti. Delegatiunea societatii academice nu póte face sub nici unu cuventu spese neprevedute in bugetu.

Art. XXVI. Compturile de venituri si de spese se legitíméza in totu anulu de catra societate in adunarea ei generala. Delegatiunea societatii academice prepara si incheia regularea compturiloru cu o luna innainte de 1-a augustu.

Art. XXVII. Societatea póte modificá aceste statute dupa necesitatile, ce tempulu si impregiurarile le voru provocá. Modificarile se voru face numai dupa propunerea a cinci membrii actuali si cu votulu a trei patrimi ($\frac{3}{4}$) din numerulu membriloru actuali ai societatii.

Datu in Bucuresci 24 aug. (cal. Iul.) 1867.
(Subserisi toti membrii presinti.)

CE E NOU?

* * * (*Diet'a Ungariei*) e conchiamata pe 29 septemvre.

* * * (*Societatea academica*) din Bucuresci lucra necontentitu. Dupa o impartesíre particularia ce o primiramu dílele trecute, membri societátii sunt ocupati in fia-care dí de la 9 óre pana la 5 dupa médiadi, si a nume de la 9 pana la 12 lucra in comisiuni, éra de la 12 pana la 5 in siedintia plenaria. Precum suntemu informati siedintiele societátii voru mai tiené inca vr'o septemana. Cu ocaziunea acést'a anuntiamu cu placere cetitoriloru nostri, că dlu Alesandru Romanu avu fragedímea de a ni promite, că rentornandu-se va incepe in fói'a nóstra unu síru de articoli despre cele vediute si esperiate in Romaní'a.

* * * (*Statutele societátii academice*), ce le publicámu mai susu fura prezentate domnitoriului Romaníei pentru aprobare in 8 sept. dupa médiadi la 2 óre. Erau de fatia toti membri societátii, impreuna cu ministrulu instructiunei publice, dlu Gusti, carele rostí urmatoriulu cuventu: „Pré Inaltiate Dómne! O rara si frumósa ocaziune me aduce astadi in presinti'a Vóstra!“ Confirmarea statutelor academice romane din Bucuresci, a reaninatu dorinti'a invetiatoriloru ei membri, de a se infatísiá inaintea Mariei Vóstre si a depune omagiurile loru domnitoriului Romaníei, Carolu I. Mari'a Ta, me simtiu fericite potendu a ve reinfacisiá acestu eruditu corpu.“ Mari'a Sa respunse: „Domniloru! Am primitu cu o vina placere statutele lucrute de dvóstre, si considerandu-le ca pactulu definitivu ce constituie societatea literaria, le-am aprobatu cu cea mai mare multiamire. Eu sum convinsu, că frumós'a opera, demn'a lucrare ce ati intreprinsu, nu va intardí de a fi incoronata de celu mai bunu succesu.“ Dupa acést'a si dlu Heliade Radulescu rostí câte-va cuvinte, si in fine domnitoriulu binevoi a conversá cu fia-care membru

alu societății. În alta dî luni în 9 septembrie domnitoriul întrunî la prandiu pe mai mulți membri ai academiei române.

*** (*Cuvintele din urma*) ale omenilor mari sunt icon'a caracterului, animei lor. Orelle din urma — precum ni scrie unu amic al nostru — le-a petrecutu metropolitulu Siulutiu în rogatiuni. „Dómne tie-ti recomendu beserie'a, patri'a si natiunea mea, tu nu ai parasitu neci odata pre poporul romanu, ajuta-i si acum, câ-ci are multi inimici.“ Aceste fura cuvintele din urma ale marelui mortu.

*** (*Inmormentarea metr. Siulutiu*) s'a intemplantu în 10. sept. asistandu episcopii Dobra si Vancia, o multîme de preoti, multi mireni de pe la Fagarasiu, Sabiiu, Orastia, Gherla etc. si poporul din pregiuru. Ni se scrie, câ diu 1848 n'a fostu întrunitu în Blasiu atât'a poporu, ca cu acést'a trista ocaziune. Piatî'a Blasiului erá indesata de sateni. Inmormentarea peste totu fu splendida. Funcbralele se facura în catedrala. Dlu canonicu Elia Vlasa rosti o cuventare petrundiátore si în fine music'a vocala si instrumentala cantá o oda funcbrala. Repausatul în Domnulu nu s'a inmormentatu în cript'a episcopésca, ci în cimiteriulu besericei orasiului fatfisiu cu „pétr'a libertátii,“ câ-ci lasase cu limba de mórte, ca sê-lu îngrope afara între poporu. Aci studintele Artemiu Alexi rosti o cuventare frumósá. Sér'a mormentulu fu iluminatu, cu care ocaziune junele literatu J. C. Dragescu tienú o vorbire miscátore de anime. Neparticiparea episcopului romanu din Oradea-mare — incheia corespundintele nostru — la acést'a ceremonía trista a causatu mahnire în anecele toturoru romanilor de aici, cu atátu mai vértosu, câ-ci — precum se scie — dlu episcopu în anulu trecut s'a grabitu a asistá si dinsulu la îngropatiunea primatelui din Strigoniu. La Strigoniu l'a atrasu anim'a, inse catra Blasiu nu.“

*** (*Testamentulu metr. Siulutiu*) ni dá o icona víua despre devotamentulu acestui mare barbatu pentru natiunea sa. În urmarea acestui testamentu clerulu si poporul romanu a remasu inzestratu cu dominiulu Springului cumperatu cu 95,000 fl. v. a. în obligatiuni, cu melioratiuni în dominiu preste 20,000 fl. v. a., cu naturalele (fructe) din an. 1866 si 67 preste 2000 mesuri trane de vinu; din 1862 si 1866 si cu vite cornute 28 capete. La care dominiu s'a mai adausu : a) 106,100 în obligatiuni de desdaunarea roboteloru cumperate pre bani. b) 44,620 dî patru dieci si patru mii siese sute dóua dieci fl. în bancnote v. a. c) 249 doi diecéri vechi (sfanti). d) 350 taleri noi a 1 fl. v. a. e) 156 taleri noi 1 fl. 50 cr. f) 2 taleri vechi a 2 fl. v. a. g) 44 galbeni, h) 1 taleru turcescu, precum si animale din dominiulu Blasiului.

*** (*Din Beiusiu*) ni se scrie : Eri în 14 septembrie se tienú în beserie'a gr. c. romana de aici parastasu pentru nemoritoriulu metropolitu Alesandru Sterca Siulutiu, fiindu de fatia unu numeru mare de stimatori ai repausatului. Ne prinse inse o mirare nespusa vedindu, câ Il. S. dlu episcopu din Oradea-mare Iosifu Papp-Szilagy, carele de si acuma chiar se afla aci în dominiulu seu si a nume intr' unu satu de langa Beiusiu, totusi n'a venit la parastasu. Ast'a a causatu sange

reu în publiculu de aici, carele nu-si póte esplicá de de felu caus'a absintiei.“

*** (*Adunarea generala*) a Asociatiunii nationale romane din Aradu se va tiené în 21 optomvre si dílele urmatóre.

*** (*Hymen.*) Teologulu absolutu din dieces'a Oradei-mari dlu Iuliu Rednicu a pasítu la cununia cu frumós'a domnisióra Elena Popu, fic'a dlui parocu din Holodu în comitatulu Biharici. Ospetiulu splendidu s'a tienutu la Holodu în 17 sept. participandu o frumósá cununa pe dómne si domnisióre, precum si de numerosi teneri si barbati. Întrunimu si noi urarea nóstra cu ale óspetiloru presinti, dorindu junei parochie multi ani fericiți!

Din strainetate.

= (*In Messicu*) s'au saturatu deja cu versarea de sange. S'a versatu destulu sange, priu armare nu-lu mai dorese nimene. Juarez agratiá pe oficirii imperatesci, cari fura judecati la morte, si-i aruncá în prinsoare (temnitia.) Trei generali de sectiune suntu judecati la siette ani de temnitia (între acesti-a este si principele Salm, carele mai înainte fu judecatu la morte,) generalii de brigada la siese, colonelii la cinci, sub-colonelii la patru, comandantii la trei, éra capitani la unu anu. Mai multi prizoneri suntu pusi pe picioru liberu. Astfelu Juarez, de si prea tardíu, inse totu-si observe-dia ce-va moderatiune.

= (*Sinucidere*). La 13 aug. în padurea de langa Wiesbaden, dupa cum spunu insecintiarile oficiose, unu omu s'a aflatu spendiuratu de o crénga. Se dice, câ acestu individuu pentru acea s'a decisu a se sinucide, fiindcá a perditu în carti. Dupa cum areta hartiele, ce se gasira la elu, acelu nefericitu a fostu unu medicu practicuu din Gaia în Moravi'a Antoniu R. . . Tota averea lui, ce a remasu a constatu din o lada si cate-va vestminte în pretiu de 20—30 fl.

Gâcítura numerica.

D. J. C. Crisiauu.

1.17.36.45.16.	{Cumuni de elu se 'nplotea, {Eroi le dobondea;
25.33.9.35.29.	{Celu ce bine s'a portatu, {Pre drepta o a meritatu;
29.39.21.41.14.15.4.	{Erá unu despartimentu {A cortului celui Santu;
5.33.21.8.42.36.17.12.26.21.19.	{Crestinulu adeveratu {Spre acést'a-o pré plecatu;
23 22.23. 11.36.44.	{Deca acest'a domnesce, {Tíer'a scumpa înllorece;
1—47.	{Candu cade unu luminatoriu, {Unu Santitu pré bunu parinte, {Cu acest'a-i sunt dotori, {Cei ce l'au iubitu fierbinte. {Asic dar se nu nitámu, {Câ-ci spiritulu-i víedía {Si cu totii se lucrámu, {Cá asic se realisédia.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.